

BAS HARING BETWIJFELT HET NUT VAN BIODIVERSITEIT

‘Diersoorten zijn als bedrijven in een economie’

De Nederlandse filosoof Bas Haring krijgt behoorlijk wat haatmail over dat nieuwe boek van hem. In *Plastic panda’s* verdedigt hij dan ook een boude stelling: dat plant- en diersoorten massaal uitsterven, is helemaal geen catastrofe.

JOËL DE CEULAER

Met *Plastic panda’s* schreef de Nederlandse filosoof Bas Haring een van de provocerendste boeken van het jaar. Haring, die tien jaar geleden debuteerde met het vaak bekroonde *Kaas en de evolutietheorie*, verdiepte zich in de gezondheidstoestand van onze planeet en vroeg zich af: hoe erg is het dat de biodiversiteit afneemt, dat plant- en diersoorten vandaag in sneltempo uitsterven?

Zijn antwoord is verrassend en heel controversieel: dat is helemaal niet zo erg. Volgens Haring zou het zelfs geen catastrofe zijn mocht het totale aantal soorten worden gehalveerd. *Plastic panda’s* ligt nog maar een week in de winkel, maar de haatmail stroomt al rijkelijk binnen, lacht hij. ‘Ja, ik krijg wel wat over me heen. En als zulke mails van collega-wetenschappers komen, dan is dat niet echt leuk. Daar schrik ik wel van. Anderzijds sterken die emotionele reacties mij ook. Blijkbaar is het een onderwerp waarop heel wat mensen niet rationeel kunnen reageren. Dat maakt mijn boek alleen maar relevanter, vind ik.’

Waarom wilde u dit boek schrijven?

‘Een van de redenen was de vaststelling dat we op een verkeerde manier nadenken over de natuur. Heel veel mensen leven in de veronderstelling dat je de natuur kunt vergelijken met een geoliede machine, waarin elke plant- en diersoort de functie van een tandwiel heeft. Als er dan een soort verdwijnt, dan stopt de machine: dat beeld leeft heel sterk. Maar het klopt niet.’

Bestaat er een betere metafoor?

‘Je kunt de natuur het beste vergelijken met een economie waarin duizenden bedrijven en bedrijven met elkaar verbonden zijn. Maar geen enkel van die bedrijven is strikt noodzakelijk. Er mogen er heus wel een aantal verdwijnen. Sterker nog, dat gebeurt voortdurend. En dat is nog nooit een ramp gebleken. Dat er vandaag minder kleine supermarktes zijn, is bijvoorbeeld geen catastrofe. Die vergelijking vind ik eerder eerlijker en inzichtelijker: soorten zijn als bedrijven in een economie. Ze hebben hun nut, maar als je ze weghaalt, gebeurt er niet meteen iets raars.’

Weten biologen dat?

‘Dat zouden zij toch moeten weten. Maar omdat biologen vaak echt van de natuur houden, zijn ze niet geneigd om uit te zoeken of het wel waar is dat elke soort noodzakelijk is. Zij vinden het onplezierig om met die afstandelijke, neutrale blik naar de natuur te kijken. Dat is ook de reden waarom ik hun argumenten met achterdocht beluister. Ik ben zelf geen bioloog, maar ik heb mij wel ernstig in deze kwestie verdiept. Met de hulp van een paar prominente biologen, trouwens. Ik krijg ook wel steun uit die hoek: van Louise Fresco en Joop Schaminee, onder meer. Die vonden mijn conclusies niet plezierig, maar ze geven toe dat mijn boek stof tot nadenken biedt.’

Een sterk argument voor natuurbehoud is dat elke soort intrinsiek waardevol is. Maar dat is onzin, volgens u.

‘Ja, dat gevoel hebben de meeste mensen: ze vinden dat alles wat bestaat intrinsiek waardevol is.

Dat is curieus. Ik kan mij wel iets voorstellen bij de waarde van een individueel dier. Een konijntje heeft waarde, want dat konijntje bestaat. En dus mag je het zeker niet zomaar martelen. Maar een soort? Een soort is een verzamelbak, een categorisering. Hoe kan een soort nu waarde op zichzelf hebben?’

‘Ik geef in mijn boek het voorbeeld van de blauwvintonijn, die dreigt te verdwijnen. Ik heb ooit gezien hoe ze brutaal werden gevangen, en daar kreeg ik tranen van in de ogen. Maar die zou ik evengoed gekregen hebben mochten het geelvintonijnen zijn geweest. En daar bestaan nog miljoenen exemplaren van. Ik hou van individuele dieren, niet van soorten.’

Uw centrale boodschap klinkt heel provocerend: zelfs als de helft van alle plant- en diersoorten uitsterft, zou dat nog geen ramp zijn.

‘Precies. Ik beweer zelfs dat ik daar mijn hand voor in het vuur zou steken.’

Hoe komt u bij die boude stelling?
‘Daar is een vrij technische reden voor. Het overgrote deel van de soorten bevindt zich in het tropisch regenwoud – de schattigen lopen uiteen, maar het zou om vijftig tot negentig procent van het totaal aantal gaan. Stel je nu voor dat je de helft van het regenwoud vervangt door plantages, dan verdwijnt dus ongeveer de helft van het aantal soorten. Ik zie niet in waarom dat een grote catastrofe zou kunnen zijn. Ik begrijp dat het een grote teleurstelling zou zijn voor veel mensen. Maar de wereld zal niet instorten.

Dat is een gok die ik doe, daarvan ben ik mij bewust. Maar wel een gok waarvoor ik dus mijn hand in het vuur wil steken.’

Dat we een massale golf van uitsterving beleven, ontkent u niet?
‘Nee. Dat is duidelijk. Het aantal soorten neemt onnatuurlijk hard af. De belangrijkste reden daarvoor is het feit dat de mens steeds meer leefgebied van plant- en diersoorten inpalmt. Wat ik wel ontken, is dat al die soorten nodig zijn voor de stabiliteit en de productiviteit van het ecosysteem. Dat is op z’n minst heel betwifelbaar. Allicht is dat een béetje het geval, maar het is zeker geen goed argument om alle soorten per se te willen behouden.’

Uit een BBC-enquête bleek deze week dat steeds meer wetenschappers zich beginnen af te vragen welke soorten we wel en welke we niet zullen redden.

‘Dat is een goede vraag. We moeten ons ervan bewust zijn dat het geld zal kosten. We zullen keuzes moeten maken. Als we moeten kiezen tussen pakweg het redden van een soort en voedselvoorziening voor de mens, wat vinden we dan belangrijker?’

U vindt de strijd tegen dierenleed een verkeerd argument om soorten te willen beschermen.

‘Mensen associëren het verdwijnen van soorten met dierenleed, maar die twee hebben vaak niets met elkaar te maken. Het grappigste voorbeeld is dat van de Cubaanse krokodil. Die dreigt te verdwijnen omdat ze te veel seks heeft met de Floridakrokodil. Daar verdwijnt dus een soort,

ge wijze op een rijtje te zetten. Als je dat doet, dan zie je dat de mens niet alleen dingen doet verdwijnen, maar ook dingen doet ontstaan: boeken, gedichten, recepten, gebouwen, kunst – dat is er ook allemaal. Dankzij ons. Wij hebben ook een positieve rol in wereld. En soms creëren we dingen op een rommelige, haast natuurlijke manier. Kijk maar naar de stad, daar zit behoorlijk wat wildheid in.’

Voor sommige diepgroene ecologen zou het verdwijnen van de mens nochtans een zegen zijn. Net omdat de mens de planeet om zeep helpt.

‘Dat vind ik dan weer grappig. Het beeld dat wij hebben van die ideale planeet, waar geen mensen meer leven, is een heel menselijk beeld. Dat is een paradijs zoals wij ons dat voorstellen. Als wij verdwijnen, verdwijnt dus ook dat beeld, die fantasie. Het kan al die beesten geen barst schelen hoe de planeet eruitziet. Die willen alleen te eten hebben, seks hebben en een plek om te slapen. Bovendien is het in die natuur ook een doffe ellende.’

Dat wist Charles Darwin al: de natuur is ‘rood in tand en klauw’.
‘Precies. Wij hebben een veel te romantisch beeld van de natuur. Alsof de mens ooit in harmonie met de natuur heeft geleefd. Onzin. De mens leeft in een continue strijd met de natuur. Natuurlijk is het wel lekker om een wandeling in het bos te maken. Natuurlijk is het prettig om het regenwoud te bezoeken, wat ik voor dit boek overigens nog eens gedaan heb.

‘Het kan al die beesten geen barst schelen hoe de planeet eruitziet’

maar er wordt niet geleden. Ander voorbeeld: doordat hun leefgebied kleiner wordt, vinden mussen in Nederland minder makkelijk een nestplaats. Ook dat zal toch niet gepaard gaan met veel lijden? Ik bedoel maar: dat is niet hetzelfde als het martelen van een mus.’

Wat is het krachtigste argument tegen uw boek dat u al gehoord hebt?

‘Een krachtig argument vind ik het esthetische: mensen vinden al die soorten gewoon heel mooi. Dat is een goed en geldig argument. Maar dan moet je je afvragen hoeveel geld je overhebt voor dingen die je mooi vindt. De vraag wordt dan: wat is mooi, wat is mooier en wat is het mooist? Want kiezen moeten we.’

U bent wel erg rationeel.

‘Ik voel mij nochtans geen wereldvreemde autist of zo. Ik ben best een lieve en gevoelige jongen. Maar ja, ik ben wel een filosoof. Het is mijn werk om de dingen op een rationele en verstandi-

Bas Haring: ‘Als filosoof zet ik de dingen rationeel op een rijtje.’ © Jan-Dirk van der Burg

BIO

BAS HARING

Bas Haring (1968) is een Nederlands auteur en filosoof. Hij schreef onder meer ‘Kaas en de evolutietheorie’ (2001), ‘De ijzeren wii’ (2003) en ‘Voor een echt succesvol leven’ (2007). Aan de universiteit van Leiden bekleedt hij de leerstoel ‘Publiek begrip van wetenschap’, wat van hem zo ongeveer de Nederlandse Richard Dawkins maakt.

Hoe dan?

‘Ze moeten met meer afstand naar de natuur leren kijken. Ze moeten zich de vraag stellen: hoe willen wij dat de natuur is?’

Maar aan de echte natuur hebben wij toch niets te zeggen?

‘De natuur waar de mens niets over te zeggen heeft, die zal verdwijnen. Dat kan niet anders. Wij zijn de makers van deze wereld. Ook in het regenwoud. Ook als wij iets conserveren, hebben we er impact op.’

‘Wij zijn straks met tien miljard, en misschien nog meer, op deze wereld. Wij hebben overal een invloed op, dat is nu eenmaal zo. Wij moeten met verstand en mededogen de aarde vormgeven. Dat kun je lullig vinden, maar het is een feit.’

Vindt u die bevolkingsgroei een probleem?

‘Ik heb er wel vertrouwen in dat het goedkomt met die bevolkings-toename. Ik heb begrepen dat in sommige gebieden in Afrika die groei al aan het afnemen is, omdat vrouwen stilaan meer mogelijkheden krijgen in het leven. Als dat zo is, zal de groei deze eeuw wellicht stagneren. Het is trouwens niet uitgesloten dat de mens zelf ooit uitsterft, al dan niet door eigen toedoen. (*lacht*) Maar ook dat zou geen ramp zijn, omdat er niemand meer zal zijn om dat een ramp te vinden.’

★★★★☆

BAS HARING

Plastic panda’s. Over het opheffen van de natuur.
Nijgh & Van Ditmar, 224 blz., 19,95 €.

